

**MEDNARODNI SEMINAR O
VAROVANJU ZAPOSLENIH V BOLNIŠNICAH PRED TVEGANJI ZARADI
IZPOSTAVLJENOSTI RAKOTVORNIM SNOVEM PRI DELU
3. septembra 2021**

**Prof. dr. Venerando RAPISARDA, dr. med.
Oddelek za klinično in eksperimentalno medicino Univerze v Kataniji v Italiji**

Delovna sposobnost zdravstvenega osebja po prebolelem raku dojke

Uvod: Rak dojke je ena najpogostejših zdravstvenih težav po vsem svetu, ki pomeni 30 % vseh rakov pri ženskah. V razvitem svetu je drugi vzrok smrti in tretji najpogostejši vzrok smrti v manj razvitih državah. Če ne upoštevamo nemelanomskega kožnega raka, je bilo leta 2020 v Italiji ugotovljenih 54.976 novih primerov raka dojke (30,3 % vseh rakov pri ženskah), kar pomeni 14,6 % vseh rakov, ki prizadenejo celotno prebivalstvo. Petletno preživetje žensk z rakom dojke v Italiji je 87-odstotno. Rak dojke je vodilen vzrok smrti pri ženskah zaradi raka (16,1 % vseh smrti zaradi raka), sledi mu pljučni rak (12,5 %) ter rak debelega črevesa in danke (11 %). Med letoma 2015 in 2020 se je umrljivost za rakom dojke zmanjšala za manj kot 6 %. Zdi se, da se umrljivost zmanjšuje v vseh starostnih skupinah, zlasti pri ženskah, mlajših od 50 let, kar je posledica večje razširjenosti programov za zgodnje odkrivanje in s tem diagnosticiranja ter tudi napredka pri zdravljenju. Če je rak dojke odkrit dovolj zgodaj, je potencialno ozdravljiv. V zadnjih letih je zdravljenje bistveno napredovalo, saj se je zmanjšala intenzivnost tako pri lokoregionalnem kot sistemskem zdravljenju. Glavni poudarek je na izogibanju uporabe prekomernega in tudi nezadostnega zdravljenja.

Na pojavnost raka dojke vplivajo številni dejavniki: daljša življenjska doba, spremembe reproduktivnih vzorcev, življenjski slog, uporaba hormonov med menopavzo, vse večja razširjenost debelosti, dejavniki, povezani s socialno-kulturnim okoljem, in zgodnje odkrivanje bolezni, predvsem zaradi učinkovitih presejalnih programov. Glavni ugotovljeni dejavniki poklicnega tveganja so: ionizirajoče sevanje, etilenoksid in izmensko ali nočno delo. Ti dejavniki tveganja so pogosto prisotni v zdravstvenih ustanovah. Glede na najnovejšo znanstveno literaturo obstajajo povezave med izmenskim delom, zlasti nočnim delom, in povečano pojavnostjo raka dojke. Mednarodna agencija za raziskave raka (IARC) je nočno delo, ki lahko moti normalno delovanje cirkadianega ritma, uvrstila med verjetne rakotvorne dejavnike za ljudi (skupina 2A).

Zdravljenje teh tumorjev pogosto vključuje kirurško zdravljenje v kombinaciji s kemoterapijo in radioterapijo. Te terapije so izredno agresivne do tumorja in pogosto povzročajo lokalizirane in sistemske poškodbe, ki so lahko vzrok za hude okvare. Okvare zaradi posledic zdravljenja raka dojke lahko zmanjšajo kakovost vsakdanjega življenja ter vplivajo na delovno in družabno življenje.

Cilj: Ta raziskava je preučevala preostalo delovno sposobnost v kohorti zdravstvenih delavk z rakom dojk.

Bolnice in metode: V raziskavi je bila analizirana kohorta zdravstvenih delavk, ki delajo v bolnišnici v južni Italiji. Vsaka delavka je opravila zdravniški pregled in rutinske laboratorijske preiskave ter izpolnila vprašalnik o indeksu delovnih sposobnosti.

Rezultati: Od 663 (100 %) zdravstvenih delavk, ki so bile pod obveznim zdravstvenim nadzorom, jih je imelo 6 % ($n = 40$) raka dojk, vendar se jih je samo 75 % ($n = 30$) strinjalo s sodelovanjem v raziskavi. V nočnih izmenah je delalo 23 (77 %) zdravstvenih delavk. Medicinske sestre/tehnice so bile z dela odsotne približno $155,8 \pm 205,4$ dni, zdravnice/biologinje pa približno $128,2 \pm 239,7$ dni. Rezultat vprašalnika (razpon: 7 do 49 = slabo do odlično) je pokazal naslednje: nobenega primera ni bilo zelo slabega, 57 % primerov je dobilo srednjo oceno, dobro 36 % in odlično 7 % zdravstvenih delavk. Negovalno in tehnično osebje je imelo slabše rezultate kot drugo zdravstveno osebje. Bolečine v rokah in ramah, odrevenelost, omejena gibljivost v zgornjih okončinah in limfedem so bila glavna spremljajoča stanja, ki so vplivala na rezultat vprašalnika in o katerih so poročale zdravstvene delavke.

Sklepne ugotovitve: Več odsotnosti z dela je bilo mogoče opaziti pri medicinskih sestrah in tehnicah kot pri zdravnicah in biologinjah, kar je bilo utemeljeno z različnimi poklicnimi tveganji, zaradi katerih opravljajo fizično zahtevnejše delo, npr. ročno premeščanje bremen in nepokretnih bolnikov. Vprašalnik je dal nižje rezultate za medicinske sestre in tehnice kot za zdravnice in biologinje. Obolevnost zgornjih okončin je eden glavnih zapletov, ki lahko negativno vplivajo na vsako delovno aktivnost. V raziskavi je bila potrjena povezava med izmenskim delom, vključno z nočnim delom, in pojavom raka dojk. Zgodnje odkrivanje bolezni pripomore k manj motnjam v delovnem procesu in možnosti, da se izognemo zdravljenju, ki bolnika zelo onespособi, kot je kemoterapija. Kot je poudarjeno v naši raziskavi, zgodnje odkrivanje bolezni spremljajo bistveno višji rezultati in posledično višje preostale delovne sposobnosti, kar pripomore k temu, da se ženske prej vrnejo na delo.